

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งเสริมความสุขและความจำเป็น
ในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย*

THE RELATIONSHIP BETWEEN FACTORS PROMOTING HAPPINESS
AND LIFE NECESSITIES AMONG WHEELCHAIR USERS WITH
DISABILITIES UNDER THE ASSOCIATION OF THE PHYSICALLY
HANDECAPPED OF THAILAND

ชัยชาญ จงใจรัก¹, สิทธิพร สุนทร² และ สมเกียรติ เกียรติเจริญ³

Chaichan Jaichongrak¹, Sitthiporn Soonthorn² and Somkiet Kietjareon³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻³Maharakham Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: thantikan@gmail.com

วันที่รับบทความ : 16 มีนาคม 2069; วันที่แก้ไขบทความ 28 มีนาคม 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 30 มีนาคม 2569

Received 16 March 2026; Revised 28 March 2026; Accepted 30 March 2026

บทคัดย่อ

บทความการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่งเสริมความสุขกับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขและ 2) ระดับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คนพิการที่ใช้วีลแชร์ในสมาคมคนพิการแห่ง

Citation:

*ชัยชาญ จงใจรัก, สิทธิพร สุนทร และ สมเกียรติ เกียรติเจริญ. (2569). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งเสริมความสุขและความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(2), 892-906.

Chaichan Jaichongrak, Sitthiporn Soonthorn and Somkiet Kietjareon. (2026). The Relationship Between Factors Promoting Happiness And Life Necessities Among Wheelchair Users With Disabilities Under The Association Of The Physically Handecapped Of Thailand. Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(2), 892-906.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ประเทศไทย จำนวน 377 คน ซึ่งได้จากการคำนวณด้วยสูตรของ Yamane สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมากและ 2) ระดับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ปัจจัย, คนพิการ

Abstract

This research article it is part of the research on Factors Promoting Happiness and Life Necessities among Wheelchair Users with Disabilities under The Association of the Physically Handicapped of Thailand. The purposes of this research were to study 1) examine the level of happiness-promoting factors and 2) The level of life necessities among wheelchair users of the Association of the Physically Handicapped of Thailand. This was a quantitative study employing a questionnaire as the research instrument. The sample consisted of 377 wheelchair users, determined using Yamane's formula. Data were analyzed using mean, standard deviation.

The results of the research were as follows: 1) the level of happiness-promoting factors and 2) The level of life necessities among wheelchair users of the Association of the Physically Handicapped of Thailand was also high.

Keywords: Factors, Disabilities

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ได้ให้นิยาม “คนพิการ” ว่าเป็นบุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการมีส่วนร่วมทางสังคม อันเนื่องมาจากความบกพร่องด้านต่าง ๆ และจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป (จิระนนท์ ระพิพงษ์ และอภิชนา ไชยวาทะ, 2558, น.103) ปัจจุบันประเทศไทยมีคนพิการจำนวน 2,242,693 คน คิดเป็นร้อยละ

3.39 ของประชากรทั้งหมด โดยพบว่า คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายมีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.98 ของคนพิการทั้งหมด (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2568) ซึ่งคนพิการกลุ่มนี้จำนวนมากต้องใช้วีลแชร์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้เกิดความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตอย่างอิสระ เช่น ทางลาด ห้องน้ำสำหรับคนพิการ และพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม (ธิดาลักษณ์ อยู่เย็น, 2566)

แม้ว่าภาครัฐจะมีนโยบายและกฎหมายที่สนับสนุนสิทธิและคุณภาพชีวิตของคนพิการ รวมถึงการกำหนดมาตรการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสาธารณะเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน แต่ในทางปฏิบัติยังคงพบข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และการเข้าถึงบริการสาธารณะ ซึ่งอาจส่งผลต่อโอกาสในการดำรงชีวิตอย่างอิสระ การมีงานทำ และการมีส่วนร่วมในสังคมของคนพิการ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2560) ขณะเดียวกัน การศึกษาที่ผ่านมายังพบว่าคนพิการยังมีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลายด้าน เช่น สุขภาพร่างกายและจิตใจ ที่อยู่อาศัย การศึกษา อาชีพ รายได้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม (อนัญญา เจียนรัมย์, 2557) รวมถึงคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ไร้รถเข็นในบางพื้นที่ยังอยู่ในระดับปานกลาง และยังมีความต้องการการสนับสนุนด้านสวัสดิการ อาชีพ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม (วิชุดพรพรณ ทินนบุตร)

นอกจากนี้ แนวคิดเรื่อง “ความสุข” ยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับแนวคิดเรื่อง “คุณภาพชีวิต” เนื่องจากความสุขสะท้อนถึงความพึงพอใจในชีวิตและความผาสุกของบุคคลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของบุคคลได้ในระดับที่น่าเชื่อถือ (ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2557) อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการศึกษาที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งเสริมความสุขและความจำเป็นในการดำรงชีวิตของคนพิการ โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่ใช้วีลแชร์ยังมีจำนวนไม่มากนัก ทั้งที่ในเชิงปรัชญาความสุขถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ (ธนศ วงศ์ยานนาวา, 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งเสริมความสุขและความจำเป็นในชีวิตของคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความสุขของคนพิการ รวมทั้งเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายหรือมาตรการของหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องในการสนับสนุนให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุขมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาระดับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent variable)

ปัจจัยส่งเสริมความสุข ดังนี้

1. ปัจจัยสุขภาพกาย (Happy Body)
2. ปัจจัยจิตใจและอารมณ์ (Happy Heart)
3. ปัจจัยการทำงานและการเงิน (Happy Money)
4. ปัจจัยสังคม (Happy Society)
5. ปัจจัยศีลธรรม (Happy Soul)
6. ปัจจัยครอบครัว (Happy Family)
7. ปัจจัยผ่อนคลายและสร้างสรรค์ (Happy Relax)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ ดังนี้

1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
2. ด้านอาชีพและรายได้
3. ด้านผู้ดูแลและความช่วยเหลือ
4. ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม
5. ด้านสังคมและการมีส่วนร่วม
6. ด้านการศึกษา
7. ด้านบริการทางสุขภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบปลายปิดและปลายเปิด ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คนพิการที่ใช้วีลแชร์ในสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย จำนวน 6,500 คน (สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย, 2568)

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คนพิการที่ใช้วีลแชร์ในสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย จำนวน 377 คน ซึ่งผู้วิจัยได้มาโดยวิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (1973, p. 727) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผู้วิจัยจะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยมีรายชื่อของทุกหน่วยประชากรมาเรียงเป็นระบบตามบัญชีเรียกชื่อ ผู้วิจัยได้จัดทำบัญชีประชากรโดยได้เรียงชื่อตามอักษรพยัญชนะไทย ตามราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2546 ซึ่งเรียงอักษรตั้งแต่ 1 ถึง N และนำมาคิดค่าช่วงสุ่ม หรือ k โดยใช้สูตร $k = N/n$ จากนั้นได้ทำการเลือกค่าสุ่มเริ่มต้น (Random Start หรือ R) โดยเป็นค่าที่อยู่ระหว่าง 1 ถึง k และขั้นตอนต่อไปคือจะเริ่มสุ่มตัวอย่างจากหน่วยตัวอย่างที่ประกอบด้วย R, R+k, R+2k.....เรื่อยไปจนครบจำนวนแต่ในกรณีที่ Nหาร n ไม่ลงตัว ผู้วิจัยจะใช้จุดทศนิยม 4 ตำแหน่ง และถ้า k เป็นตัวเลขที่มีจุดทศนิยมจะเลือกตัวอย่างเป็นจำนวนเต็มโดยทำการปัดเศษทศนิยมตามหลักคณิตศาสตร์สากลนิยม

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ Checklist

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีการของ Likert

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับระดับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert

3.2 การสร้างเครื่องมือวิจัย

3.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสุข แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและความต้องการ แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการและวีลแชร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ นิยามศัพท์ อันจะทำให้ทราบถึงปัจจัยส่งเสริมความสุขกับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยสร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัยในการเก็บข้อมูลจากคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย

3.2.3 สร้างแบบสอบถาม

3.2.4 นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง

3.2.5 ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

3.3.1 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับคนพิการที่ใช้วีลแชร์ในสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1970) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.985

3.3.2 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยและแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงนายกสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย เพื่อเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 3 คน เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง

5.2 ลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

5.3 กำหนดระดับคะแนนในแบบสอบถามที่กำหนดไว้ 5 ระดับ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึงมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มาก
- 3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง น้อย
- 1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด

5.4 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขและระดับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยรวมและเป็นรายด้าน แล้วนำมาเทียบตามเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

- 4.51-5.00 หมายถึงมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึงมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึงมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึงมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึงมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

6.2 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขในชีวิตคนพิการฯ และระดับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งเสริมความสุขและความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 62.10 เป็นเพศหญิง จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 37.90 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90 รองลงมา มีอายุระหว่าง 50-59 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 รองลงมาสถานภาพสมรส (มีบุตร) จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 57.60 รองลงมา ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 37.10 ส่วนใหญ่มีรายได้ (ต่อเดือน) อยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 44.80 รองลงมา รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30

2. ระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขในชีวิตคนพิการที่ใช้วิลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัจจัยครอบครัว (Happy Family) รองลงมา คือ ปัจจัยสังคม (Happy Society) ปัจจัยการงานและการเงิน (Happy Money) ปัจจัยศีลธรรม (Happy Soul) ปัจจัยความรู้และการพัฒนาตนเอง (Happy Brain) ปัจจัยสุขภาพกาย (Happy Body) ปัจจัยผ่อนคลายและสร้างสรรค์ (Happy Relax) และปัจจัยจิตใจและอารมณ์ (Happy Heart) ดังตาราง

ระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขในชีวิตคนพิการที่ใช้วิลแชร์ ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ปัจจัยสุขภาพกาย (Happy Body)	4.16	0.66	มาก
2. ปัจจัยจิตใจและอารมณ์ (Happy Heart)	3.89	0.83	มาก
3. ปัจจัยการงานและการเงิน (Happy Money)	4.26	0.62	มาก
4. ปัจจัยสังคม (Happy Society)	4.36	0.68	มาก
5. ปัจจัยศีลธรรม (Happy Soul)	4.24	0.62	มาก
6. ปัจจัยครอบครัว (Happy Family)	4.43	0.59	มาก
7. ปัจจัยผ่อนคลายและสร้างสรรค์ (Happy Relax)	4.05	0.71	มาก
8. ปัจจัยความรู้และการพัฒนาตนเอง (Happy Brain)	4.24	0.66	มาก
โดยรวม	4.20	0.55	มาก

3. ระดับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบริการทางสุขภาพ รองลงมาคือ ด้านการศึกษา ด้านสังคมและการมีส่วนร่วม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านอาชีพและรายได้ ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านผู้ดูแลและความช่วยเหลือ ดังตาราง

ระดับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ผล
1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.87	0.96	มาก
2. ด้านอาชีพและรายได้	3.76	0.99	มาก
3. ด้านผู้ดูแลและความช่วยเหลือ	3.56	0.96	มาก
4. ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม	3.76	0.94	มาก
5. ด้านสังคมและการมีส่วนร่วม	3.92	0.85	มาก
6. ด้านการศึกษา	3.95	0.84	มาก
7. ด้านบริการทางสุขภาพ	3.98	0.82	มาก
โดยรวม	3.83	0.82	มาก

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่งเสริมความสุขกับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัจจัยครอบครัว (Happy Family) รองลงมาคือ ปัจจัยสังคม (Happy Society) ปัจจัยการทำงานและการเงิน (Happy Money) ปัจจัยศีลธรรม (Happy Soul) ปัจจัยความรู้และการพัฒนาตนเอง (Happy Brain) ปัจจัยสุขภาพกาย (Happy Body) ปัจจัยผ่อนคลายและสร้างสรรค์ (Happy Relax) และปัจจัยจิตใจและอารมณ์ (Happy Heart) ตามลำดับ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าคนพิการที่ใช้

วีลแชร์ยังสามารถรับรู้ความสุขและความพึงพอใจในชีวิตได้ แม้จะมีข้อจำกัดทางร่างกาย ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการสนับสนุนจากครอบครัว สังคม และระบบสวัสดิการต่าง ๆ ที่ช่วยให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ที่ระบุว่าความสุขของบุคคลเป็นผลมาจากความพึงพอใจในหลายมิติของชีวิต ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2557) ซึ่งสะท้อนว่าการมีองค์ประกอบด้านชีวิตที่สมดุลสามารถนำไปสู่ความสุขและความผาสุกของบุคคลได้ ทั้งนี้ ปัจจัยครอบครัว (Happy Family) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อความสุขของคนพิการที่ใช้วีลแชร์ เนื่องจากครอบครัวเป็นแหล่งสำคัญในการให้ความรัก ความเข้าใจ การดูแล และการสนับสนุนทางอารมณ์ ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวต่อข้อจำกัดทางร่างกายและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความมั่นคง ทั้งนี้สอดคล้องกับ ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ที่อธิบายว่าความต้องการด้านความรักและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Belongingness and Love Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่มีผลต่อความสุขและความพึงพอใจในชีวิต (Maslow, 1943) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดด้าน การสนับสนุนทางสังคม (Social Support Theory) ที่ชี้ว่าการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและบุคคลใกล้ชิดช่วยลดความเครียดและเพิ่มความสุขในชีวิตของบุคคล โดยรวมผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และการพัฒนาตนเอง ล้วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสุขของคนพิการที่ใช้วีลแชร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิตและความสุขของมนุษย์ที่ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านร่วมกันในการดำรงชีวิตอย่างสมดุลและมีความหมาย

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ระดับความจำเป็นในชีวิตของคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านบริการทางสุขภาพ รองลงมาคือ ด้านการศึกษา ด้านสังคมและการมีส่วนร่วม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านอาชีพและรายได้ ด้านสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านผู้ดูแลและความช่วยเหลือ ตามลำดับ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ผลการวิจัยที่พบว่าระดับความจำเป็นในชีวิตของคนพิการที่ใช้วีลแชร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าคนพิการยังคงมีความต้องการการสนับสนุนในหลายมิติของการดำรงชีวิต ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา เศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากคนพิการที่ใช้วีลแชร์มีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหว

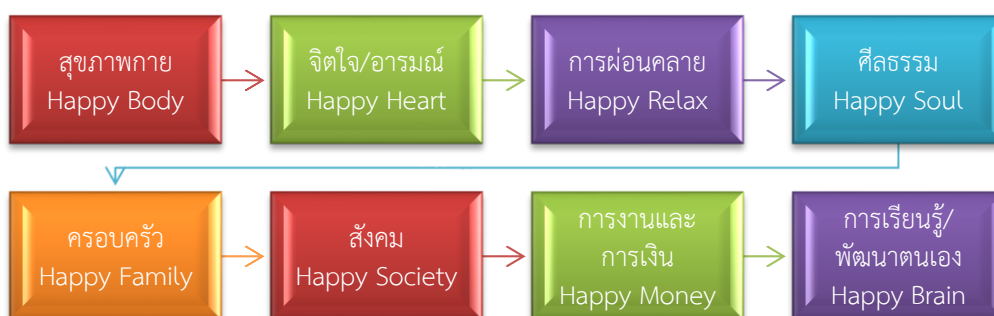
ซึ่งอาจส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานและทรัพยากรทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ที่ระบุว่าคุณภาพชีวิตของบุคคลขึ้นอยู่กับ การตอบสนองความต้องการพื้นฐานในหลายด้าน ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2557) หากบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการเหล่านี้ อย่างเหมาะสม จะส่งผลให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุขมากขึ้น ทั้งนี้จากผลการวิจัย พบว่า ด้านบริการทางสุขภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าคนพิการที่ ใช้วีลแชร์ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากสุขภาพเป็น พื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มคนพิการที่อาจต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพ หรือภาวะแทรกซ้อนจากข้อจำกัดทางร่างกาย เช่น ปัญหากล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหว หรือโรค เรื้อรังต่าง ๆ ทั้งนี้สอดคล้องกับ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ซึ่งระบุว่าความต้องการด้านร่างกายและสุขภาพเป็นความต้องการ พื้นฐานของมนุษย์ (Maslow, 1943) หากบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพ อย่างเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความพร้อมในการดำเนินชีวิตในด้านอื่น ๆ ต่อไป อย่างไรก็ตาม ด้านผู้ดูแลและความช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แม้ว่า จะยังอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจสะท้อนว่าคนพิการที่ใช้วีลแชร์ยังคงต้องการการดูแลหรือความ ช่วยเหลือในบางสถานการณ์ แต่ในขณะเดียวกันก็อาจมีความต้องการพึ่งพาตนเองและมีอิสระ ในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิด การดำรงชีวิตอย่างอิสระของคนพิการ (Independent Living Concept) ที่เน้นให้คนพิการสามารถควบคุมชีวิตของตนเอง มีโอกาส ตัดสินใจ และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ดังนั้นผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าคน พิการที่ใช้วีลแชร์ยังมีความจำเป็นในหลายด้านของการดำรงชีวิต โดยเฉพาะด้านบริการสุขภาพ การศึกษา การมีส่วนร่วมทางสังคม และสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการดำรงชีวิตอย่างอิสระของคนพิการ ดังนั้นหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบริการและสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของคนพิการ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีส่วนร่วมใน สังคมได้อย่างเท่าเทียม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่งเสริมความสุขและความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ โดยพบว่าความสุขในชีวิตของคนพิการไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสุขภาพเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการบูรณาการของปัจจัยหลายด้านตามแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) ได้แก่ สุขภาพกาย จิตใจ ครอบครัว สังคม การงานและการเงิน การผ่อนคลาย การเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อการตอบสนองความจำเป็นในชีวิตของคนพิการที่ใช้วีลแชร์ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยทางสังคม ครอบครัว และโอกาสในการพัฒนาตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความสุขและสนับสนุนการดำรงชีวิตของคนพิการมากกว่าปัจจัยด้านร่างกายเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังพบว่า ความสุขในชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความจำเป็นในชีวิตของคนพิการในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการควรดำเนินการแบบองค์รวม โดยให้ความสำคัญทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน

ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวคิดการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ใช้วีลแชร์แบบบูรณาการ (Integrated Well-being for Wheelchair Users) ซึ่งอธิบายว่าการสร้างความสุขและคุณภาพชีวิตของคนพิการควรพิจารณาทั้งปัจจัยส่งเสริมความสุขตามแนวคิด Happy 8 และความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น บริการสุขภาพ การศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวก และการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีความสุข และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างยั่งยืน ดังแผนภาพที่ 1

ปัจจัยส่งเสริมความสุขความสุขคนพิการที่ใช้วีลแชร์

ความสัมพันธ์เชิงบวก ($r = .641$)

แผนภาพที่ 1 แนวคิดการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ใช้วีลแชร์แบบบูรณาการ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ระดับปัจจัยส่งเสริมความสุขในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมากและระดับความจำเป็นในชีวิตคนพิการที่ใช้วีลแชร์ของสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 หน่วยงานภาครัฐ องค์กรด้านคนพิการ และสมาคมคนพิการ ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายหรือจัดโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ใช้วีลแชร์ โดยเน้นการส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในชีวิต เช่น การสร้างเครือข่ายทางสังคม การสนับสนุนครอบครัว และการพัฒนา

ทักษะอาชีพ เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรีในสังคม 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาและปรับปรุงบริการที่ตอบสนองต่อความจำเป็นในชีวิตของคนพิการ โดยเฉพาะด้านบริการทางสุขภาพ การศึกษา และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดความสุข 8 ประการ (Happy 8) เพื่อเสริมสร้างความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจของคนพิการ 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสุขและคุณภาพชีวิตของคนพิการเพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านนโยบายสาธารณะ การเข้าถึงเทคโนโลยีช่วยเหลือ หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปพัฒนาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มคนพิการประเภทต่าง ๆ หรือระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในบริบทที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2560). คู่มือการรับรองมาตรฐานการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2568). สถานการณ์ด้านคนพิการ. เรียกใช้เมื่อ 27 พฤษภาคม 2568. จาก <https://dep.go.th/th/law-academic/knowledge-base/disabled-person-situation>
- จิระนันท์ ระพิพงษ์ และ อภิชนา โฉวินทะ. (2558). การสำรวจทางลาดและห้องส้วมสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุในเขตถนนคนเดิน จังหวัดเชียงใหม่. *Journal of Thai Rehabilitation Medicine*, 25(3), 102-108.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2560). On Happiness: ว่าด้วยความสุข. กรุงเทพมหานคร: สมมติ.
- ธิดาลักษณ์ อยู่เย็น. (2566). การพัฒนาแอปพลิเคชันผู้ช่วยเดินทางสำหรับผู้พิการ. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 16(1), 1-13.
- วิษุพรรณ ทินนบุตรา. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ไร้รถเข็นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 26(1), 207-232.

- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ. (2557). คุณภาพชีวิต การทำงาน และความสุข. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด.
- สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย. (2568). ข้อมูลเกี่ยวกับสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 30 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.apht-th.org/>
- อนัญญา เจียนรัมย์. (2557). ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- Cronbach, L. J. (1970). Essentials of psychological test. (5th ed.). New York : Harper Collins.
- Maslow A.H. (1943). “Theory of Human Motivation”. Psychological Review. 50 : 370-396.
- Yamane, T. (1973). Statistics an Introductory Analysis. (3rd ed.) New York: Harper and Row.